

(JAMES DEBEVEC, Editor)
6117 St. Clair Ave. Henderson 0623 Cleveland 3, Ohio
Published daily except Saturdays, Sundays and Holidays

JANUARY						
SUN	MON	TUE	WED	THU	FRI	SAT
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29

Canada and all other countries outside United States \$10 per year. \$6 for 6 months, \$3.50 for 3 months.

Entered as second-class matter January 6th 1908, at the Post Office at
Cleveland, Ohio, under the Act of March 3rd 1879.

88 No. 6 Mon., Jan. 10, 1949

Rekli smo, da je dosedanje triletno gospodarsko prizadevanje Titove vlade imelo edino le ta "uspeh," da je Jugoslovansko ljudstvo sedaj ubožnejše kot je bilo kdajkoli poprej. Tudi nacistični okupatorji, ki so plenili in kradli, kjerkoli so kaj dosegli, niso uspeli pripeljati ljudi v tako popolno siromaštvo kakor Titov petletni gospodarsko-obnovitveni načrt. Ljudje so v Jugoslaviji danes bolj raztrgani in lačni kot kjerkoli drugod v Evropi. Posebno je huda razlika med Avstriji, Nemci in drugimi sosedi na eni strani in prebivalci titovske Jugoslavije na drugi strani. Dočim se v sosednih državah, ki so vojno izgubile in bile ob koncu na psu, sedaj razmere stalno izboljšujejo, se v Jugoslaviji hitro in strašno slabšajo. Dočim si drugod ljudje že nabavljajo zopet razne komodnosti za življenje, so Jugoslovani vedno bolj bledikavi, slabotni in oguljeni. Dočim se drugod trgovine polnijo, se v Jugoslaviji le daljšajo dolge vrste, ki ure in ure čakajo pred praznimi državnimi magacinji, zasebnih trgovin pa več ni.

Preskrba s tekstilnim blagom je še racionirana a blaga vedno manjka. Kadar dobi kaka prodajalna oblačilno blago kakršneoli vrste, se pogosto postavijo ljudje v čakajočo vrsto že prejšnji dan popoldne, čakajo celo noč, da bi prišli morda drugo jutro ali drugi dan na vrsto še predno bo blaga zmanjkalo. Člani družin se menjavajo v taki "službi." Časopisi se razburjajo. Pa večinoma ne vpijejo proti pomankanju ampak na ljudi, naj ne postavajo in čakajo. Vse to seveda nič ne pomaga, ker je stiska prehuda. Na oblačilno nakaznico, ki ima 160 točk, še dobi n. pr. ena moška obleka in en par čevljev za celo leto. Toda vseh 160 točk more človek uporabiti samo v zadnjem četrletju leta. Kdor hoče kupiti n. pr. perilo, se mora odpovedati ali obleki ali čevljem. Pri tem je treba vedeti, da oblačilno nakaznico dobe samo tisti, ki imajo državne službe, delavci in nametščenci. Blago je slabe kakovosti. Drugi ljudje nakaznic nimajo. Ti sploh ne morejo nič kupiti razen kar dobe v takozvani svobodni prodaji po visokih cenah, če je kaj na razpolago.

Tudi preskrba s hrano je še vedno vsa racijonirana. Živilskih kart je kakih deset vrst. Izdajajo jih po kategorijah dela in po drugih vidikih. S temi kartami izvaja režim najhujši partijski pritisk na ljudi. Država ima tu ljudi najbolj v rokah. Preko preskrbe z živili zasleduje država določene politične in gospodarske cilje. Največje obroke dobe delavci v tistih industrijskih panogah, kjer primanjkuje delavstva. To so sedaj zlasti rudarji, gozdni delavci, težka industrija, nekatera državna podjetja. Mali kmetje, poljedelski delavci, obrtniki pa sploh ne dobe nikakih živilskih kart. Hrano morajo kupovati na "črno," kjer stane kilogram svinjske masti 600 dinarjev. Nekvalificirani delavec in pisarniški uradnik pa zaslužita povprečno po 3.000 dinarjev na mesec. S tem razlikovanjem hočejo prisiliti ljudi, da bi šli prostovoljno delat v tiste industrije, ki jih vlada hoče imeti v polnem obratu. Toda stanovanjske razmere so v industrijskih središčih obupne, skupne menze zelo slabo oskrbovane, tako da večinoma ljudje raje stradajo, kakor pa da bi se ločevali od svojih družin v podeželju in šli delat v industrijo za boljšo plačo in boljše hrano.

Primanjkuje zlasti mesa in maščob. Konsumenti s "srednjimi," "lahkimi" in "navadnimi" kartami, ki jih je velika večina, prejmejo le 100 do 200 gramov mesa na teden, pa še to je večinoma le kozje ali ovčje meso. . . Govedina se dobi samo le na "težke" karte, svinjsko meso pa sploh ne pride na trg. Zato ni čuda, da se ljudje v manjših središčih postavijo že v petek polnočno v vrsto, da tekem sobote dobe tistih par dekagramov mesa. Redno se dogaja, da zadnji sploh nič ne dobe, ker zmanjka predno so vsi oddejeni. Prav pred kratkim se je dogajalo zelo pogosto, da je zmanjkalo. Listi že niso mogli več molčati. Pisali so o tem ali napadali so — ljudi.

Kakor je splošno znano, je vlada izdala takozvano "svinjsko" naredbo, po kateri je zaplenila vsem večjim kmetom svinje in prašiče. Pustili so jim samo male, nekaj mesecev stare prašičke. Svinje so spravili na državna posestva, toda ker niso imeli hrane zanje, so jih morali v mnogih slučajih hoditi krmit še naprej njihovi bivši lastniki, ponekod so jim jih pa dali celo nazaj "v rejo." Lahko si je misliti kako strašna nejevolja je nastala med kmeti. Med drugimi ljudmi pa je tudi godrnjanje bilo še večje, ker se radi vseh teh zaplemb ni prav nič izboljšala preskrba z mesom in mastjo. Dočim je poprej večihal dal kmet vsaj v zameno za kako drugo stvar kak kosček mesa, sedaj še tega ni. Pač pa se je v zadnjem času kruh nekaj zboljšal. Dočim je poprej bil samo koruzen, ga sedaj pečejo iz takozvane enotne moke.

Posebno hudo je z milom. Mesečno naj bi ga dobil vsak 100 gramov. Pa ga ni vsak mesec. Tisti, ki imajo "lahke" in "navadno" karte ostanejo pogosto tudi brez teh 100 gramov. Opreme za dojenčke ni. Matere si izposojujejo med seboj kar je še ostalo po hišah ali pa pisarijo v Ameriko po najnujnejše.

Naj bo zadosti zaenkrat te slike o pomanjkanju. Pomanjkanje je hudo ali je vsaj razumljivo. Če ni, še voda ne more vzeti. Pri pomanjkanju se more režim izgovarjati na povojne razmere in na slabe zveze z inozemstvom, ki noče podpirati naše "ljudske" republike. Toda nobenega izgovora ni in ne more biti za popoln nered v razdelitvi teh malih količin blaga, ki je na razpolago. Zato povzroča največjo nejevoljo popoln nered v preskrbi in razdelitvi blaga. V večjih središčih preskrba še kolikor toliko funkcioniira. Hudo in škandalozno je v tem oziru v podeželju. Tam so konsumenti pogosto sredi meseca še brez kart in trgovine brez blaga. Pogosto se zgodi, da trgovine v mestih dobe v razprodajo kmetske delovne obleke oziroma blago in kmetsko orodje, po vaseh pa lahke mestne tkanine in pisarniške halje. V Ljubljani n. pr. vse zadnje mesece minulega leta ni bilo dobiti gradla za žimnice, v nekem podeželskem mestu pa so dobili namesto vseh drugih tkanin sam gradel. Po deželi, kjer kmetje morajo oddajati mašč in špeh, se dogaja, da se tam v uradnih skladiščih pokvarijo cele zaloge, dočim vse prebivalstvo ne dobi nič niti na svoje karte. Nedavno so dnevniki poročali, da se je pokvarilo na Jesenicah nad 100 kg. mesa ker ga upravniki delavskih menz niso pravočasno dvignili. Vse perilo iz novomeske tovarne n. pr. pošiljajo v Ljubljano in morda še kam dalje v kako središčno skladišče. Tam leži dolge mesece in se potem kdaj vrne v Novo mesto v prodajalne ali pa tudi ne. Okolica Novega mesta pa je znano najbolj revna na oblačilih. Pozimi prodajajo trgovine letne obleke in čevlje, poleti pa zimsko blago. Tako komunistična uprava uniči še tisto dobro, ki bi moglo biti in večja gorje vsakdanjega življenja.

Dajte Muzeju svobodu-neodvisnost!

Cleveland, O. — Ko sem pred desetimi leti predložil na redni delničarski seji resolucijo za ustanovitev S. N. Muzeja, sem imel popolno zaupanje v navzoče delničarje in direktorij S. N. Doma. Saj SND lastuje 54 društev in okrog 2,000 posameznih delničarjev, ki so razporejeni po vsej Ameriki. Meni sem, da je ta družba že prišla na garancija, pod katere okriljem se bo Muzej lepo zbral, razvil in živel. Toda sem se grdo zmotil. V direktorij Doma so polagoma bili izvoljeni ljudje, ki se na gotove stvari dobro razumejo, so dobri člani bratskih podpornih društev, znajo uspešno voditi gostilno itd. Toda na prosvetnih stvareh večina njih nima pojma in ne spoštovanja, o Muzeju pa še prav posebno ne. Radi tega sedaj pri nekaterih direktorjih prevladuje je osebnost, pri drugih pa manjka razumevanja za zgodovino ameriških Slovencev in pomen take ste za naše potomce. Nekateri mislijo, da bi moral Muzej prinašati Domu denar kot kakšna gostilna. Ker tega ni, se ga ji treba znebiti, ga je treba prenesti iz Doma ven. Da se pa to more zgoditi, se je bilo treba znebiti najprvo vodnika Muzeja in tako so naredili.

Slovenski narodni dom na S. Clair Ave., je S. N. Muzeju vseeno doprinesel svoj delež. V ta leta je imel Muzej svoje prostore v Domu, kar je vse hvalj vredno. Denar so pa prispevali vse slovenske bratske podporne organizacije, društva in Narodni domovi, pa tudi številni obiskovalci muzeja so pokloni marsikateri dolar na oltar Muzeju.

Večkrat sem že omenil tem ali onemu, da če bi S. N. D. dovolil, da se Muzej osamosvoji, da se samostojno inkorporira v državi Ohio in postane neodvisna organizacija, da bo S. N. Dom dobil od Muzeja nekaj najemnine. Saj sem tako tudi zapisal v resoluciji 1994. leta, da je samo za družbo S. N. Dom preobtežilen Muzej, da išče sredstva in financirajo druge stvari. Če bi S. N. D. od Muzeja, da S. N. D. Muzej ne more plačati toliko najemnine Domu kot kakšna trgovina ali biznisi podjetje, toda zmore nekaj plačati za darovi, kot kulturna organizacija. Prav istih misli sem imel danes.

Zato sedaj apeliram na v
delničarje S. N. Doma, na dr

štva in posameznike, dajte na prihodnji delničarski konferen-
ci S. N. Doma dovoliti S. N. Mu-
zeju popolno svobodo in samo-
stojnost. Pustite Muzej v mi-
ru, ne razdirajte ga, ne likvidi-
rajte ga! Vedite, da je bilo tre-
ba trdo delati, da se je zbralo
skupaj tisto, kar imamo sedaj
zbranega v Muzeju. Ne razko-
pavajte, ker tega ni potreba! Slovenski narodni dom je sedaj
plačen in nima nobenih poseb-
nih obveznosti, razen delničar-
jem. Tem se pa tudi tako na-
do ne mudi za denar, da bi bilo
treba radi njih muzej zadaviti

Dajte izkazati tudi 81-letnemu starčku, Matiji Pogorelcu vsaj malo priznanja in hvaležnosti, ko je mož s tako nmenom zbiral ta arhiv, ki še sedaj nahaja v Muzeju. Ne žalke ga ne spravljajte na v pregodnji grob! Bodite obzirni do drugih, ki imajo veselje s prosvetnim deli in ne žalite nas tako prostosko! Na svetu so različne vede in imejte nekaj spoštovanja tudi do takih, čeprav jilsami ne razumete dobro. Sčasoma pa se boste tudi z Muzejem sprijaznili in ga boste švisoko cenili.

Naj se izmed navzočih druš-
venih zastopnikov in delničar-
jev na konferenci izvoli odbor
petih ali sedmih oseb, katerim
izročite vse stvari S. N. Muzeja
tako, kar na konferenci. Tudi
odbor pa naj uredi vse potreb-
ne stvari v muzeju in ga vo-
po začetnih potih naprej. V
organizaciji Slovenskega na-
muzeja naj bi imele svoje za-
stopnike vse slovenske bratske
podporne organizacije, Slove-
ski narodni domovi, društva in
posamezni člani, podpiratelji.
Na tak način se bo vse lepo re-
šilo in uredilo. Če je komu za-
pern preprič, je meni. Jaz že
delam tukaj med vami in
mnogi me poznate. Dokler na-
hodo moči dopuščale, bom se
delal, če mi boste dali mir in raz-
umevanje. Tudi S. N. Muzej
bom še izpeljal do večje popo-
vnosti, da boste ponosni nanj in
boste še obema hvaležni, Matiji
Pogorelcu in meni, da sva om-
snila to zgodovniško Ustanov-
NŠM!

Erazem Gorshe

Stiskač

Stari Mirt je najbolj skromen in najpogostejši človek, kar jih poznam. Al stojte na postaji pri enem oknu, ko pride nekdo, ki vam ga ne nekateri ljudje, pri drugem pa dolga kača, se postara kot zadnji h kači, da lahko ohrani svoj denar v žepu.

Cleveland, O. — Ob času novega leta, ko se izdajajo letni računi finančnega in bančnega podjetja in ko se obenem vršiti letna seja in volitev direktorjev za bodoče leto, je potrebno, da se osvedočimo o tej stvari, ki je **DELNIŠKA** družba in ima nad en tisoč delničarjev. To je že veliko društvo, ki ima dva namena: da investira in da pomaga. Obenem pa svoj denar pomnoži z dobro investicijo.

Ako ta družba ali bančno društvo uspeva, bo uspevala tudi nasebina in narod z njo, zato, ker sodelujejo roko v roko drug z drugim. Poglejmo: - Prvič, vsak živi in sodeluje s finančno, z denarjem, brez katerega ni tukaj v Ameriki niti nikjer drugod obstanka. Društvo nar obdržuje red življenja, vsakdo ima denar in obratuje njim več ali manj. Ko to vidimo, potem razumemo, kako potrebna je bančna ustanova, tudi častna in važna. Vsaka banka je državna ustanova, se mora strogo držati pravil, so nad njo in jih mora spoštovati, to radi varstva premoženja, ki ga prejema od vložnikov. Nadzorstvo banke je javno. Vsa bančna poslovanja so pod državnim nadzorstvom. Vse zapisnike rednih mesečnih sej pregledajo državni zastopniki in za vsako posojilo ter vsak, banki neplačan račun posojilo, bančni državni pregledovalci vedo in morajo vedeti. Če je bil v banki dnevni račun prekratek ali je bil preostanek vodo pregledovalci in hočejo deti, kateri uslužbenec je bil krivo povzročil; če bi se to doglo večkrat, se mora banka takoj znebiti, odstaviti ga.

S tem hočem le povedati, mi uradniki banke nosimo vse odgovornosti. Za vas, vnike, je to protekcija in varnost, in lahko je zavarovati banke, ker morajo bančno gospodstvo tako vestno voditi uradniki banke. To naj velja v nam, da narod ohrani v banko z panje. Vse to nadzorstvo stane banko mnogo denarja, ker mora vse to nadzorstvo čitati tem, ki ga vrše. Až to, tudi znano, zakaj banka ne čuje večjih obresti. Odgovor bi, da zato, ker vzdržuje v boljše nadzorstvo in garancijo. Zato so tudi posojila, jih izdaja banka, tako strojnorejena. Banka mora posojilo zelo previdno presoditi, prosim posoditi denar varno in nesljivo. Mnogokrat prosim, prosim za več, nego more do Banka s tem obvaruje tudi sila pred morebitno velikogubo. Banka mora tako gledati na obe strani: na prisilica in investicije. Če zgubi prosim, zgubi tudi banka na ugledu, bodo očitali, da banka ne smela posoditi, če ni kazalo bi prosilec mogel dolg zamlati. Tako vidite, da je bil vaš protektor in se vselej lzanese te nanjo.

Banka, kakor ste brali v nem računu, je dosegla v prčenem letu \$9,817,747.49. pridno na delo do 10 milijki ni daleč, da ga dosežem tem bo dosežen rekord Sloške banke — THE NORTH AMERICAN BANK CO.

Anton Grdina,
predsednik

Cleveland, O. — Na letni seji našega društva je bil izvoljen sledeči odbor za leto 1949: Predsednica Mary Copřík, podpredsednica Louise Košmerl, tajnica Mary Ižanec, 799 E. 157 St., zapisničarica Mary Strancar. Seje se vsrjšio vsako prvo nedeljo v mesecu popoldne po pobožnosti v cerkveni dvorani.

Dalje sporočam vsem tistim sestram, ki niste bile na seji, da je bilo sklenjeno, da bomo ime

Kar sitno se mi zdi nekoliko, ker sem prejela toliko lepih besed za praznike od vseh krajev. Našega so kar barve spremenjale od same zelene zavisti, ko sem mu kazala številna priznanja. No, saj on mi ga ne bi dal priznanja, rad že ne. Saj so poznamo. Oni dan je preteklo ravno eno leto, odkar sem zadnjič ubila kročnik pri pomivanju. Prinesla sem mu to na prej in pričakovala velikansko priznanje. Pa veste, kaj mi je rekel? No, je rekel, saj je že časa da se pri nas nekoliko pazi na posodo! Vidite, deklič, taki so. Sai vem, da vaš ni nič boljši.

Prav za prav, da mu ne bo delala krivice, moram povedeti, da se je izkazal hvaležnejši za vse prejete dobrote v lastnem letu in mi je kupil prelobo božično darilo. Gotovo sem trpel grozne muke, predno se odločil, da bo posegel tako globoko v žep zame. Vendar je zmogla njegova dobra stran. Si ni slab človek, sem si mislila, ko je položil pod božično drevo vse zavitek, precej velik, ovit v rdečim papirjem in prevezan z zlato spago. Kak berzleten sem si mislila, ko sem ga odgrnila. Kadar ni bilo nikogar, sem zavitek tresla in ogledovala od vseh strani, da bi uganila kaj je notri. Od samega pričakovanja sem mislila, da bo kar strepetala. Večkrat sem prebjevala besedo tako, da bi se izdal, kaj mi je kupil. Tudi, ko pa se je kar neumega de Toliko sem videla, da je bilo zavitku zapisano: "Za našo Mamo! Od njenega dobrega moža! Hm! Ob takem naslovu mi biti v zavitku strašno lepa stvar. Zares čudno, da nisem tisti čer vse pobila, ki sem tako strpno pričakovala презента njega.

Ampak vse pride in vse m
in tako je tudi prišlo, da s
odpirali darila pod božični
drevescem. Ko mi ga je izr
zame, sem ga s tresočimi rok
odprla in ga vsa nervozna o
rala in odvijala. In veste, k
klíči, kaj je bilo notri? Cop
In na copatah je bil privezan
stek, na njem pa zapisano:
Vsa blažena sem ga pogled
ki ga je sama dobrota. On
je pa zadovoljno smejal, en
vidiš, zdaj pa le pridna bodi
sem toliko žrtvoval zate. N

le vsako prvo nedeljo v mes
skupno sv. obhajilo. Ker na
čez 500 članic bi bila lahko
lepa udeležba, če smo res pr
katoliške žene.

Sklenjeno je tudi bilo, da redimo 20. februarja "card party" v cerkveni dvorani, za ste že danes javljeni, a v tem še enkrat pozneje. — njeno je tudi bilo, da zopet rujeemo \$50.00 za begunce, se jih čimprej reši in da p nejo novo življenje. Dalje določite \$15.00 v podporo A riški Domovini in obenem p lepa hvala g. Debaevu in v delavcem pri listu, ki se po ditate, da dobimo vselej točno strežbo in koristno čtivo. Ta bi morali brati vsi tisti, ki so dobri a jih je tista beseda "mokrakcija" zapeljala, poter šele spoznali, kako so v zn Srečno in blagoslovljeno vo leto želim vsem članicam uredništvu Ameriške Dom ne.

Mary Ižanec, tajnica.

rajsi bi mu rekla, da bo ob vse prišel, če bi tako zapravljjal. Pomislite, celih 69 centov je potrošil zame. Ko bi bil vsaj listek s ceno proč vzel, da ne bi vedela, koliko je zapravil zame. Pa kaj čem, sirota, ki sem tako krotka in z malim zadovoljna. Vse potroim.

Pa to ni tisto, ki sem mislila povedati. Nisem se mogla premagati, da ne bi vsemu svetu povedala, kako dobrega moža da imam in koliko da špenda zame za krizmom. Nadaljevati hočem s tistim, ki se je godilo pri nas na katrno sredo. On je bil že močno pri delu s cirkularko, ko sem se jaz vlegla. Zdelo se mi je, da sem komaj zatisnila oči, ko začne razbijati vekarca ob postelji. Stoji vedno pri mojem zglavju, ker moram jaz prva vstati zjutraj. On je namreč odločil, da imajo v Ameriki ženske prednost in da so povsod prve. Kakopak! Enkrat se bomo tega naveličale.

Zagrabim vekarce in buljim vanjo. Ne, oči me niso varale: šele pol polnoči je. O, ti pokveka od ure ti, kaj pa meštraš sredi noči. Tedaj se pa on obrne in me vpraša, koliko je ura. Povem mu, da komaj enajst proč. Aha, noče in vstane.

"Kam pa matafiriš sredi no-
či?" ga vprašam.

“Klobase bom del kuhat,” mi
pove in se začne oblačiti. Še
nikoli ni bil tako pri brihti, ka-
dar je bilo treba vstat in iti na
delo.

"Kaj se ti meša?" se prestrašim, "zdalej boš šel kuhat klobase? Saj še žlice niso suhe po večerji."

"Rekel sem, da bom pokusi-
Knifcove klobase, predno b
petelin zjutraj zapel. Zato se
pa napravil vekarce, da je kl
cala ob pol polnoči. V pol ur
bodo kuhane, kakor si rekla i
eno minuto čez polnoč, ko b
post minil, se bom že mastil
tjimi. Ali jih boš tudi ti?"

rekla. Zdaj sem šele razumela, zakaj je ura tako hitro klicala. O, ne, da bi vstal, če bi bilo treba po kakšnih važnih opravilih, tisto pa ne. To bi bilo tako jamranje in pretezanje tako ob postelji, da bi bil strah in groza. Ves svet bi klical za preročjo, kakšen revež da je, da se ne ubil pri delu. Aha, za klobasice pa je frišek, kot bi šel na sušilni prisoje party.

Obrnila sem se na drugo stran
pa naj si kuha, kakor ve in zn
nepočasne. Pa mislite, da se
zaspala? Vrtela sem se po p
telji, si potegnila deko čez gl
vo in tiščala oči skupaj. Ni
Po glavi mi je šlo, kaj bo spa
kal tam na peči, ki ni za nobe
rabo. In ko je zavel sem od
hinje prvi vonj po kuhanih m
senih klobasah, me ni več v
žalo. Naglo sem vrgla na vz
kaj čap in oddrsala v kuhinjo

"No, kaj pa ti iščeš tod?" m
je on vprašal. "Ali so ti za
šale, klobasice?" Videla sem,
je bilo v njegovem glasu pre
nagajivosti. Zato sem mu
tudi jaz zabrusila nazaj:

"Nak, meni ni prav nič klobaze, samo zato sem prišel sem, da bom pazila, če bodo dovolj in prav skuhanе, da ti ne bodo škodile."

Veste, jaz si nisem mogla pomagati. Ko so bile skuhane, sem jih stresla na krožnik, nekaj kumare zraven in je oduril po njih, me je kar nek potegnilo k mizi. Kaj bo sari. Tri minute je bilo čez polnoč, vsa se metala ž njimi. Na vmoč sva jih hvalila in soglasno sklenila, da takih je pa mākakor jih zna napraviti Kničcov John. On je bil ves blaž, da tak jedi. So že morale b dobre, ker je nazadnje odloč da se pravi nič ne kesa, ker vstal sredi noči in jih šel kuh Veset, tako pride, kadar pri tujih klobase v hišo na katr sredo. Blažen mir se je vleg tisto noč nad našo hišo. On sicer v spanju nekaj stokal, ni bilo hudega.

JANUS GOLEC:

KRUCI

Ljudska povest po zgodovinskih virih

Ujetnih je gledal mrko v tla. Odgovoril ni na nobeno vprašanje kljub temu, da ga je bil stari stotnik v obraz, ga slednjič opljuval in ga napodil od sebe z besedami: "Pisal si mi po dva funta mojega mesa, zdaj si mi prinesel celi cent svojega!"

Ropoša je sklicaj pod lipo kravaro. Ta je zaključila kmalu preiskavo in jo kronala z razsodbo smrti na kolu za "Oberkruc". Godrnja in cigana Brajdiča. Ostalim zarobljenim je bila prisojena smrt na vešalih in to pred oči lastnega poveljnika na madžarski strani Muro.

Nalogo izvršitve smrtnih odsojence na sovražni zemlji je prevzel veržeski starešina Gregor Šonaja.

Krog osme ure zjutraj je bobnal veržeski tambur po trgu, trobentač je klical strelce pod lipo, kjer so čakali, obdani od močne straže, zvezani ujetniki. Ko so bili zbrani vsi konjiki pod poveljstvom Šonaja, jim je dal stotnik Karl znamenje z roko za odhod, sam je ostal doma.

Med glasnim bobnanjem in trobentanjem so prekoračili Veržeci z obsojenimi Muro. Krenili so tik ob reki proti Ižakovcu, kjer se zavije Mura v prva kolena. Ustavili so se ob največji vijugi in se pripravili za krvniški posel, da masnujejo nad 28 terimi kolovodji, kar je zagrešila po Murskem polju cela tolovajska armada.

Pri pogledu na zaostreni kol je stisnil glavbar Godrnja zobe, streslo ga je po celim telesu. Niti besedice ni slišni med rablji, ki so se rezali na glas, ko so kopali luknji za oba kolca in tesali vešala za 26 roparjev. Le cigan Marko je jadikoval ter

prosil, da bi menda omeščal vsako slovensko srce, le veržeskega ni! Radi babjega cviljenja že pred mučenjem so ga pošteno obrcali od vseh strani ter mu zamašili usta s cunjami.

Kola sta bila pripravljena, luknji izmetani, dolga vešala so stala — Prišel je krvniški posel, ki je bil za tedanje čase nekaj vsakdanjega, pa se je tudi ponovil bogzna kolikokrat med svetovno vojno in se še danes!

Glavarju Krucev in ciganu so navezali za vsako nogo vrv. Oba konca vrvi so pritrdili za vprego par konj. Ostro zaostren konec kola so nastavili tik pred zadnjico obeh žrtev, debelejšega uprli ob skopano luknjo, kjer so ga zadržali z drogi. Po končanih pripravah so nagнали na počasno povelje oba para konj, da sta potegnila vsak svojo žrtev na kol, ki se je strahovito zasajal skozi drobovino. Konje so odpregli, ko sta tičala kolca v obeh telesih do blizu pljuč, ju spustili v luknji in zaphali z zemljo. Navlečeni si je zasajal kol s težo lastnega telesa vedno globokeje skozi

telo. Te vrste mučenje je bilo grozovitejšo nego pribijanje na križ. Nesrečnej se je zvijal na kolu v nepopisnih mukah ure, dneve. Veliko usmiljenje je izkazal mučniku na kolu mimo-idoči ali jezdec, če ga je usmrtil, saj sneti bi ga itak ne mogel in če bi ga, bi mu nikakor ne bilo pomagano.

Po opisnem načinu sta bila navlečena vsak na svoj kolec "Oberkruc" Jurij Godrnja iz Bakovec in stari ciganski glavar Marko Brajdič.

Kruc je bil prepuščen mukam nezavezanost, da bi bil lahko vpil iz polnega grla, češar ni storil. Grozno se mu je kremžil muščačasti obraz, ko se mu je zasadi vsled potega kol globoko med čreva in so se razpotegnile rebra za nekaj palcev eno od drugega. Nečloveški, nerazumljivi glasovi so se mu izvilili iz prsi pri zdrku kolea z njegovim truplom v luknjo in je obvisel on nesrečnik na le-seni ostrini med nebom in zemljo.

Ubogi Marko, vsa otepanja z zadnjimi od smrtnega strahu preostaliimi močmi so bila zaman. Kol je opravičil na njem celo ta posel, da mu je vračal zavest pri vedno globljem zasajanju, katero mu je odganjal poprež strah.

Navlekli so oba obsojenca tik pred visilicami, da sta morala gledati zadnje potresljive vsehga od 26 obešenih in prestajati trpinčenje v zavesti: Kdaj bo naklonila meni smrt zadnji stresljaj —?

Ko se je poslovil od tega sveta, zadnji obešenec, so zatrobili in zabobnali Veržeci na odhod. Ostala sta na kolih sama še živa mrliča Oberkruc Jurij Godrnja in stari ciganski glavar Marko Brajdič.

Drugo jutro so zakrakale jate vran nad moriščem ob Muri. Spustile so se na dolgi drog vislic in suvale z glav obešenih v živalski nevoščljivosti ena drugo — Zavisit je dražila ptice, da so krakale zategnjeno ter hripavo cele ure, predno so se priborile do oči in obraza mrtvecev najmočnejše in začele opravljati počasi pogrebni posel, ker ni bilo človeških pogrebcev.

So se li raztegnile muke obeh na kol nasajenih do prileta vran? Ne! Bila sta mrtva z obešenimi vred, ko so prikakale vrane in n se obdelovale s kljunom radi dežela njunih oči in obrazov —

Pod kolom starega cigana je počivala negibno v klopčic zvita kosmata pošast, katere se ni upala lotiti dolgo časa z dolgim kljunom nobena vrana. Bil je Markov najzvestejši spremljevalec — šepav medved Miško. Kdo mu je posepnit na uho, da umira grozovite smrti na kolu njegov gospodar — znaj Bog! Prišepala je odnekod iz Krajine, pogodila morišče, se zvila krog Markovega kola in poginila pri pogledu na peklenke muke od starosti onemogla žival!

Dve leti za opisanimi dogodki je imela Stajerska mir pred Kruci. Karoly, zaveznik Rakocija, drugega kralja Krucev, se je obrnil leta 1705, s svojimi četami proti avstrijskemu ozemlju, kjer je ropal neusmiljeno ter požigal in obiskal celo dunajsko predmestje.

Kralj Rakoci je sklical deželni zbor ter se je dal proglasiti od madžarske gospode za poglavarja. Njegove čete so bile sicer na Martinovo leta 1705. premagane in pobite pri Velikem Varadinu, a ne uničene ter so razgrajale tem grozovitejšo na Avstrijskem in leta 1706, tudi na Stajerskem zlasti okoli Stradene in Kleka. Koder so divjali, se je dvigal kvišku dim požganih hiš.

1949	JAN.	1949
Sa	Mo	Do
23	4	5
6	7	8
9	10	11
12	13	14
15	16	17
18	19	20
21	22	23
24	25	26
27	28	29
30	31	

KOLEDAR

DRUŠTVENIH PRIREDITEV

JANUAR

15.—Lake Shore Post No. 273 Ameriške legije priredi "2nd Annual Commander's Ball" v dvorani Ameriške legije, (Knausova dvorana) E. 62 St. in vogal St. Clair Ave. PIN and OFF orkester.

15.—St. Lawrence Baseball Team priredi ples v SND na 80. cesti. Za godbo bo skrbel Pete Sokach orkester.

28.—AMVETS Post 25 "Third Anniversary Dance" v avditoriju SND na St. Clair Ave. — Vadal orkester.

29.—Samostojno podp. društvo Ložka dolina priredi plesno veselico v avditoriju SND na St. Clair Ave. Igral bo Frank Mulec orkester.

22.—Društvo Modern Crusaders št. 45 SDZ praznuje 21 letnico obstanka v obeh dvoranah SDD na Waterloo Rd. Godba:

Trebar in Kristoff orkestra.

FEBRUAR

5.—Društvo France Prešeren št. 17 SDZ priredi plesno veselico v SND na St. Clair Ave. Igral bo Pete Sznick orkester.

19.—St. Vitus Boosters št. 25 KSKJ prirede plesno veselico v avditoriju SND na St. Clair Ave. Igral bo Lou Trebar orkester.

20.—Euclid Rifle & Hunting klub, pustna večerja v Slovenskem delavskem domu na Waterloo Rd. (spodnja dvorana).

26.—Predpustna veselica društva Kristusa Kralja št. 226 K.S.K.J. v avditoriju SND na St. Clair Ave.

MAJ

15.—Društvo Najsv. Imena pri fari Marije Vnebovzete bo obhajalo 20 letnico obstanka v cerkveni dvorani.

Ob tridesetletnici potovanja iz Rusije v Jugoslavijo

(Jože Grdina)

Trideset let je poteklo, ko sem se tam na Tišem Donu, domovini hrabrih Donskih kozakov v Rusiji, pripravil, kako bi se čimprej umaknil iz nesrečne dežele, ki je krvavela v medsebojnih bratomornih bojih, trpela od pogromov, ropov in požigov, kar vse sem gledal na svoje lastne oči. Kdo bi si le mislil takrat, ko so ob odvodu carja Nikolaja II. prestolu ter novi vladi, mislil, da bo ta država že po preteku 8 mesecev doživela še vse drugačen in zares hudi prevrat, ko so prišli na vlado — komunisti, takrat z imenom boljševiki.

Pazno sem motril vse dogodke, ki so se vršili v Rusiji, čital liste in z grozo gledal, kako v tej mogočni državi vse rapidno propada; uvidel sem, da ne bo dolgo, ko bodo vsi berači in vsi stradali. Tedaj sem pa začel resno misliti, kako se umakniti. Z debelo snežno odejo je bila odeta Rusija, in brila je mrzla burja, ko sem odločno rekel: grem, pa naj velja, kar hoče. Toda kod? To je bilo pa velevažno vprašanje, na katero stran, na katero železnico? Od vasi Laščinke, kjer sem živel, je bilo do ene postaje okrog 30 kilometrov, to je bilo Novohapjorsk, ki je spadal pod gubernijo Tambovsko.

Z nekaterimi možmi, ki so šli po trgovskih opravkih v Novohapjorsk, se odpravim tja, da poizvem, dali je mogoče potovanje od tam preko Voroneža. Na svojo žalost sem ugotovil, da je nemogoče radi občutno poškodovane železniške proge, katero so imeli deloma zasedeno kozaki, deloma pa boljševiki; dva največja si sovražnika v bratomorni vojni. Povprašal sem, kako je s potjo preko Moskve? Enaka mizerija; nemogoče. Pa sklenem, da stopim v Urjupino, kjer je bil naš ujetniški lager; moj dobri gospodar Peter Mihajlovič me potegne tja z vozom, kajti daljavo je bila 45 kilometrov.

Pa kakor ni bilo nič v Novohapjorskem, tako ni bilo v Urjupini, da bi potoval preko Caricina, zdaj Stalingrad. Tudi tja niso vozili vlaki iz Urjupine. Na progi je stalo nekaj praznih železniških vozov in 2 lokomotive brez vsake pare, in je bilo vse mrtvo. Pri Caricinu so se tedaj vršili boji med kozaki in boljševiki, katere je vodil menda še malo poznani Stalin. Uvidel sem, da tudi s to potjo ne bo nič. Kaj sedaj? Če ne pridem do kakega vlaka, je na kako potovanje nemogoče misliti niti če je kopno in toplo, kaj šele v snegu in burji. A dalje ostati v Rusiji pa me je bilo vedno bolj strah.

Končno sem izvedel, da bi bilo še najbolje, ako grem peš do Kantimirova, a do tja je pa preko 200 km daleč, in pri tem je bilo pa še vprašanje: kako dolgo bo Kantimirov, odkoder je bila proga prosta do poizvem, dali je mogoče potovanje od tam preko Voroneža.

Na svojo žalost sem ugotovil, da je nemogoče radi občutno poškodovane železniške proge, katero so imeli deloma zasedeno kozaki, deloma pa boljševiki; dva največja si sovražnika v bratomorni vojni. Povprašal sem, kako je s potjo preko Moskve? Enaka mizerija; nemogoče. Pa sklenem, da stopim v Urjupino, kjer je bil naš ujetniški lager; moj dobri gospodar Peter Mihajlovič me potegne tja z vozom, kajti daljavo je bila 45 kilometrov.

Pa kakor ni bilo nič v Novohapjorskem, tako ni bilo v Urjupini, da bi potoval preko Caricina, zdaj Stalingrad. Tudi tja niso vozili vlaki iz Urjupine. Na progi je stalo nekaj praznih železniških vozov in 2 lokomotive brez vsake pare, in je bilo vse mrtvo. Pri Caricinu so se tedaj vršili boji med kozaki in boljševiki, katere je vodil menda še malo poznani Stalin. Uvidel sem, da tudi s to potjo ne bo nič. Kaj sedaj? Če ne pridem do kakega vlaka, je na kako potovanje nemogoče misliti niti če je kopno in toplo, kaj šele v snegu in burji. A dalje ostati v Rusiji pa me je bilo vedno bolj strah.

Končno sem izvedel, da bi bilo še najbolje, ako grem peš do Kantimirova, a do tja je pa preko 200 km daleč, in pri tem je bilo pa še vprašanje: kako dolgo bo Kantimirov, odkoder je bila proga prosta do poizvem, dali je mogoče potovanje od tam preko Voroneža.

pa jo v bojih razbijejo ali vzamejo boljševiki, pa ne bom mogel nikamor.

Da ne bi potoval sam, sem obvestil v 15 km oddaljeni Uspenki živeča vojna ujetnika Jožeta Kastelca iz vasi Luče, županja Zalna, in Franceta Kodruna iz Spodnjega Dravograda, ter jima osebno sporočil, da grem domov in ju povabil, če gresta z menoj. Čeprav oba v skrbeh, če pojde ali ne, sta obljubila, da gresta; dal sem jima 14 dni odloga, da se pripravita. Slično sem obvestil Slovaka Profokija in ga povabil na potovanje. Tudi on je, čeprav bolj nerad, bojeje se razdrapalnih razmer, obljubil, da gre. Nekaj dni pred določenim rokom so mi pa vsi odgovorili, češ, da se bojijo v takem vremenu, posebno pa še v takih razmerah iti na pot. Saj ne bomo prišli, so tarnali in mi pripovedovali, ter dokazovali, da ne pridemo domov: ali nas pobijejo, ali pa zmurnemo, so tarnali in odklonili. Potem so skušali še mene pregovoriti, da bi ne šel. Ni dosti manjkalo, da se nisem skesal tudi jaz, pa se hitro premislil ter rečem: Če vi ne greste, grem pa sam! Sam? so vprašali. Da, če ne boste z menoj, grem sam. To sem poudaril tako odločno, da so tovariši kar osupnili.

Dan, ki sem ga odločil za odhod, je bil petek 10. januarja 1919. Tega petka se je poslužil tudi Prokofi ter rekel, naj vsaj v petek ne hodim na pot in me poskušal odvratiti od poti. Pa če je desetkrat petek, sem dejal odločno ter poudaril: grem!

Rusi so tedaj praznovali Božič, ki je 13 dni našim, jeli so in pili ter obhajali praznike za tiste čase še kar dobro, ker boljševiške rekvizicije, čeprav so se že vršile v večjem obsegu že tudi pri kmeti, le še niso pomedle z žitom kot so pozneje in mislim, da je bil to za tamkajšnje Russe zadnji Božič, ki so bili rešeni sile. Oni so praznovali, jaz pa delal in pripravil borono plateno vrečo, podobno beraški bisagi, ki je bila nekak nahrbtnik. Vanjo sem dal par srajc in še nekaj cunj, večina pa v peči posušen kruh, ki naj bi mi bil na poti za hrano. To je bilo vse. Denarja sem imel pa nekaj nad 200 rubljev. Neki kmet se je ponudil, da me pelje do Kantimirova za 150 rubljev, kar sem moral odkloniti, ker potem bi bil pa skoro brez denarja, ker še tistih bornih 200 rubljev za tako potovanje ni bilo nič.

Celo noč nisem spal od samih skrbi: kako bo? Resno sem se začel zavedati posledice tega potovanja in nič nisem zameril tovarišem, ki so odklonili. Z velikimi skrbmi sem gledal v negotovo bodočnost, na velike ovire, boje in zimo, pa skoraj brez denarja. Na drugi strani pa sem tudi videl, kaj bo v Ru-Rostova, še v rokah donskih kozakov? Lahko pridem že blizu, me, da sem trdovratno rekel:

grem!

Zenake so mi dale posušene-ga kruha, gospodar Peter pa velik kos slanine; še sosed je priskočil z velikim kosom slanine. Zahvalil sem se domačim, solze so nam zaigrale v očeh, podal sem roko sosedom, sovražnika nisem imel v vasi nobena; vsi so mi iz srca želeli srečno pot in mnogi me blagorivali, da lahko grem iz nesrečne Rusije. Na občinski seji so mi radi odobrili malo listino, katero je spisal selski pisar, starosta (župan) pa jo podpisal, da sem imel vsaj neko uradno izkazilo, kdo sem in kam grem.

Sosed Boris se je peljal v sosednji Kalač, pa me je povabil, da sem prisedel in se peljal do tja, kjer sem tudi prenočeval; zjutraj pa, ko sem še enkrat pošteno zajtrkoval pri družini, kjer sem bil na prenočišču, sem stisnil roko Borisu, zadnjemu znanecu v Laščinovki, in sem dal na cesto sam, da nadaljuje pot proti cilju, kakor sem se trdno odločil.

Tukaj šele sem prav spoznal, za kako nekaj težkega, da, skodra neizvedljivega sem se odločil. Težko mi je bilo pri sru, tako težko, da sem se skoro pokesal, da sem napravil ta korak po zasneženih ruski planjavah in tako slabi poti sam — Zdal pa zdaj sem se ozrl nazaj, pomisljal in negotov je bil moj korak. ... Končno se otresem predsodkov, dvomov in bojazni, pripočim se Bogu, saj drugega nisem imel kot Njega, pa jo mahnem naprej proti cilju.

(Dalje prihodnjic)

Prenovljeno "Duhovno življenje"

V Buenos Airesu v Argentini je že 15 let izhajal mesečnik "Duhovno življenje", ki je tamkajšnjim slovenskim naseljenecem služil kot dragocen slovenski versko kulturni list, ob katerem so se ohranjali trdni v verskem in narodnem življenju. Odkar pa je prišlo v Argentino takom leta 1948 nad 6.000 begunskih Slovencev, se je pokazala potreba, da se "Duhovno življenje" omeji na zgolj versko področje, narodno kulturno plat svojega poslanstva pa prepusti drugim slovenskim listom.

Tako je za Božič 1948 izšla prva številka novega "Duhovnega življenja", ki smo jo dobili na vpogled in tu navajamo njeno vsebino:

"Očetova beseda" slovenskega nadpastirja dr. Gregorija Rožmana prinaša prenovljenemu "Duhovnemu življenju" pozdrav in blagoslov "Na novo pot", kakor jo rojakom uvodniku tolmači uredništvo. Pretežni del prve številke je posvečen Božiču, ki je "Praznik miru", kakor v globokem razmišljanju obrazloži nepodpisani sodelavec. Sledi članek dr. Filipa Zaklja "Gospodovi prihod". Če bo zadnji Jezusov prihod ob vesoljni sodbi za grešnike noč groze, je pa Njegov prvi prihod na zemljo "Noč ljubezni", tiste krščanske ljubezni, ki edina more in zato tudi mora prenoviti obličje zemlje, kakor v svojem članku opominjajoče opozarja dr. Ignacij Lenček. Nato nas pisatelj Jože Svetlin s svoji črtici popelje v begunska taborišča, kjer je včasih "Milost svete noči" delala čudeže spreobrnjenj v obteženih, trpečih srehi. Gospod Janez Hladnik s toplo besedo prikazuje "Trinajst božičev", ki jih je doslej preživel med Slovenci v Argentini. Dve strani slik iz božičnih slovesnosti v taborišču nas spominja na bridko lepe svete noči naših beguncev. Povzeto so z ene same strani velikega begunskega albuma fotografa Ljuzeta Erjavca. Bogdan Budnik s sonetu "Novoletna molitev izgnancev" podaja dragoceno miselno gradivo za meditacijo ob prehod v novo leto. Tudi "Za naše male" je ena stran božičnega

kramljanja. V splošnem delu pa prinaša ta številka sledeče gradivo: Argentinskim prijateljem podaja kot uvod v prevod "Knjige o življenju", ki bo izhajala skozi ves letnik, prelepo sliko največjega slovenskega misleca dr. Aleša Ušeničnika izpod peresa prof. Gerzi-niča. Sledi prvo poglavje romana "Kar je združil Bog", ki nudi v lepi leposlovni obliki dragocena načela o zakonu kot zakramentu. S pozivom, da ro je spisal selski pisar, starosta (župan) pa jo podpisal, da sem imel vsaj neko uradno izkazilo, kdo sem in kam grem.

Sosed Boris se je peljal v sosednji Kalač, pa me je povabil, da sem prisedel in se peljal do tja, kjer sem tudi prenočeval; zjutraj pa, ko sem še enkrat pošteno zajtrkoval pri družini, kjer sem bil na prenočišču, sem stisnil roko Borisu, zadnjemu znanecu v Laščinovki, in sem dal na cesto sam, da nadaljuje pot proti cilju, kakor sem se trdno odločil.

Tukaj šele sem prav spoznal, za kako nekaj težkega, da, skodra neizvedljivega sem se odločil. Težko mi je bilo pri sru, tako težko, da sem se skoro pokesal, da sem napravil ta korak po zasneženih ruski planjavah in tako slabi poti sam — Zdal pa zdaj sem se ozrl nazaj, pomisljal in negotov je bil moj korak. ... Končno se otresem predsodkov, dvomov in bojazni, pripočim se Bogu, saj drugega nisem imel kot Njega, pa jo mahnem naprej proti cilju.

Dan, ki sem ga odločil za odhod, je bil petek 10. januarja 1919. Tega petka se je poslužil tudi Prokofi ter rekel, naj vsaj v petek ne hodim na pot in me poskušal odvratiti od poti. Pa če je desetkrat petek, sem dejal odločno ter poudaril: grem!

Rusi so tedaj praznovali Božič, ki je 13 dni našim, jeli so in pili ter obhajali praznike za tiste čase še kar dobro, ker boljševiške rekvizicije, čeprav so se že vršile v večjem obsegu že tudi pri kmeti, le še niso pomedle z žitom kot so pozneje in mislim, da je bil to za tamkajšnje Russe zadnji Božič, ki so bili rešeni sile. Oni so praznovali, jaz pa delal in pripravil borono plateno vrečo, podobno beraški bisagi, ki je bila nekak nahrbtnik. Vanjo sem dal par srajc in še nekaj cunj, večina pa v peči posušen kruh, ki naj bi mi bil na poti za hrano. To je bilo vse. Denarja sem imel pa nekaj nad 200 rubljev. Neki kmet se je ponudil, da me pelje do Kantimirova za 150 rubljev, kar sem moral odkloniti, ker potem bi bil pa skoro brez denarja, ker še tistih bornih 200 rubljev za tako potovanje ni bilo nič.

Celo noč nisem spal od samih skrbi: kako bo? Resno sem se začel zavedati posledice tega potovanja in nič nisem zameril tovarišem, ki so odklonili. Z velikimi skrbmi sem gledal v negotovo bodočnost, na velike ovire, boje in zimo, pa skoraj brez denarja. Na drugi strani pa sem tudi videl, kaj bo v Ru-Rostova, še v rokah donskih kozakov? Lahko pridem že blizu, me, da sem trdovratno rekel:

grem!

Zenake so mi dale posušene-ga kruha, gospodar Peter pa velik kos slanine; še sosed je priskočil z velikim kosom slanine. Zahvalil sem se domačim, solze so nam zaigrale v očeh, podal sem roko sosedom, sovražnika nisem imel v vasi nobena; vsi so mi iz srca želeli srečno pot in mnogi me blagorivali, da lahko grem iz nesrečne Rusije. Na občinski seji so mi radi odobrili malo listino, katero je spisal selski pisar, starosta (župan) pa jo podpisal, da sem imel vsaj neko uradno izkazilo, kdo sem in kam grem.

Sosed Boris se je peljal v sosednji Kalač, pa me je povabil, da sem prisedel in se peljal do tja, kjer sem tudi prenočeval; zjutraj pa, ko sem še enkrat pošteno zajtrkoval pri družini, kjer sem bil na prenočišču, sem stisnil roko Borisu, zadnjemu znanecu v Laščinovki, in sem dal na cesto sam, da nadaljuje pot proti cilju, kakor sem se trdno odločil.

Tukaj šele sem prav spoznal, za kako nekaj težkega, da, skodra neizvedljivega sem se odločil. Težko mi je bilo pri sru, tako težko, da sem se skoro pokesal, da sem napravil ta korak po zasneženih ruski planjavah in tako slabi poti sam — Zdal pa zdaj sem se ozrl nazaj, pomisljal in negotov je bil moj korak. ... Končno se otresem predsodkov, dvomov in bojazni, pripočim se Bogu, saj drugega nisem imel kot Njega, pa jo mahnem naprej proti cilju.

Dan, ki sem ga odločil za odhod, je bil petek 10. januarja 1919. Tega petka se je poslužil tudi Prokofi ter rekel, naj vsaj v petek ne hodim na pot in me poskušal odvratiti od poti. Pa če je desetkrat petek, sem dejal odločno ter poudaril: grem!

Rusi so tedaj praznovali Božič, ki je 13 dni našim, jeli so in pili ter obhajali praznike za tiste čase še kar dobro, ker boljševiške rekvizicije, čeprav so se že vršile v večjem obsegu že tudi pri kmeti, le še niso pomedle z žitom kot so pozneje in mislim, da je bil to za tamkajšnje Russe zadnji Božič, ki so bili rešeni sile. Oni so praznovali, jaz pa delal in pripravil borono plateno vrečo, podobno beraški bisagi, ki je bila nekak nahrbtnik. Vanjo sem dal par srajc in še nekaj cunj, večina pa v peči posušen kruh, ki naj bi mi bil na poti za hrano. To je bilo vse. Denarja sem imel pa nekaj nad 200 rubljev. Neki kmet se je ponudil, da me pelje do Kantimirova za 150 rubljev, kar sem moral odkloniti, ker potem bi bil pa skoro brez denarja, ker še tistih bornih 200 rubljev za tako potovanje ni bilo nič.

Celo noč nisem spal od samih skrbi: kako bo? Resno sem se začel zavedati posledice tega potovanja in nič nisem zameril tovarišem, ki so odklonili. Z velikimi skrbmi sem gledal v negotovo bodočnost, na velike ovire, boje in zimo, pa skoraj brez denarja. Na drugi strani pa sem tudi videl, kaj bo v Ru-Rostova, še v rokah donskih kozakov? Lahko pridem že blizu, me, da sem trdovratno rekel:

grem!

Zenake so mi dale posušene-ga kruha, gospodar Peter pa velik kos slanine; še sosed je priskočil z velikim kosom slanine. Zahvalil sem se domačim, solze so nam zaigrale v očeh, podal sem roko sosedom, sovražnika nisem imel v vasi nobena; vsi so mi iz srca želeli srečno pot in mnogi me blagorivali, da lahko grem iz nesrečne Rusije. Na občinski seji so mi radi odobrili malo listino, katero je spisal selski pisar, starosta (župan) pa jo podpisal, da sem imel vsaj neko uradno izkazilo, kdo sem in kam grem.

Sosed Boris se je peljal v sosednji Kalač, pa me je povabil, da sem prisedel in se peljal do tja, kjer sem tudi prenočeval; zjutraj pa, ko sem še enkrat pošteno zajtrkoval pri družini, kjer sem bil na prenočišču, sem stisnil roko Borisu, zadnjemu znanecu v Laščinovki, in sem dal na cesto sam, da nadaljuje pot proti cilju, kakor sem se trdno odločil.

Tukaj šele sem prav spoznal, za kako nekaj težkega, da, skodra neizvedljivega sem se odločil. Težko mi je bilo pri sru, tako težko, da sem se skoro pokesal, da sem napravil ta korak po zasneženih ruski planjavah in tako slabi poti sam — Zdal pa zdaj sem se ozrl nazaj, pomisljal in negotov je bil moj korak. ... Končno se otresem predsodkov, dvomov in bojazni, pripočim se Bogu, saj drugega nisem imel kot Njega, pa jo mahnem naprej proti cilju.

Dan, ki sem ga odločil za odhod, je bil petek 10. januarja 1919. Tega petka se je poslužil tudi Prokofi ter rekel, naj vsaj v petek ne hodim na pot in me poskušal odvratiti od poti. Pa če je desetkrat petek, sem dejal odločno ter poudaril: grem!

Rusi so tedaj praznovali Božič, ki je 13 dni našim, jeli so in pili ter obhajali praznike za tiste čase še kar dobro, ker boljševiške rekvizicije, čeprav so se že vršile v večjem obsegu že tudi pri kmeti, le še niso pomedle z žitom kot so pozneje in mislim, da je bil to za tamkajšnje Russe zadnji Božič, ki so bili rešeni sile. Oni so praznovali, jaz pa delal in pripravil borono plateno vrečo, podobno beraški bisagi, ki je bila nekak nahrbtnik. Vanjo sem dal par srajc in še nekaj cunj, večina pa v peči posušen kruh, ki naj bi mi bil na poti za hrano. To je bilo vse. Denarja sem imel pa nekaj nad 200 rubljev. Neki kmet se je ponudil, da me pelje do Kantimirova za 150 rubljev, kar sem moral odkloniti, ker potem bi bil pa skoro brez denarja, ker še tistih bornih 200 rubljev za tako potovanje ni bilo nič.

Celo noč nisem spal od samih skrbi: kako bo? Resno sem se začel zavedati posledice tega potovanja in nič nisem zameril tovarišem, ki so odklonili. Z velikimi skrbmi sem gledal v negotovo bodočnost, na velike ovire, boje in zimo, pa skoraj brez denarja. Na drugi strani pa sem tudi videl, kaj bo v Ru-Rostova, še v rokah donskih kozakov? Lahko pridem že blizu, me, da sem trdovratno rekel:

grem!

Zenake so mi dale posušene-ga kruha, gospodar Peter pa velik kos slanine; še sosed je priskočil z velikim kosom slanine. Zahvalil sem se domačim, solze so nam zaigrale v očeh, podal sem roko sosedom, sovražnika nisem imel v vasi nobena; vsi so mi iz srca želeli srečno pot in mnogi me blagorivali, da lahko grem iz nesrečne Rusije. Na občinski seji so mi radi odobrili malo listino, katero je spisal selski pisar, starosta (župan) pa jo podpisal, da sem imel vsaj neko uradno izkazilo, kdo sem in kam grem.

Sosed Boris se je peljal v sosednji Kalač, pa me je povabil, da sem prisedel in se peljal do tja, kjer sem tudi prenočeval; zjutraj pa, ko sem še enkrat pošteno zajtrkoval pri družini, kjer sem bil na prenočišču, sem stisnil roko Borisu, zadnjemu znanecu v Laščinovki, in sem dal na cesto sam, da nadaljuje pot proti cilju, kakor sem se trdno odločil.

Tukaj šele sem prav spoznal, za kako nekaj težkega, da, skodra neizvedljivega sem se odločil. Težko mi je bilo pri sru, tako težko, da

FANT S KRESINJA

IVAN MATIČIČ

Anžon: "Ne, ne bomo ga volili! Če misli uganjati zgago zastran tiste ceste, naj jo sto hudičev vzame, cesto, njega in njegovega sina! Jaz ne bom nikoli vozil po tisti njegovi cesti, zame je dobra stara!"

Poljanec: "Lahko voziš po stari, Anžon, ali pri novi boš moral pomagati in prispevati kakor vsak drug."

"Anžon: 'Jaz nikoli! Naj me hudič vzame!'"

Poljanec: "Te nemara." Tako se je lasal in prekal stari kresinjski svet. Mladi svet je pa delal. Zvečer, ko se je nad Kresinjem zgrnila noč, je popeljal Poljanec Vid svojo fantovski gručo na vas. Razigran in čvetoč se je nesel mladi kresinjski svet skozi večerni mrak. Poljanec Vid si je preislonil dlan k ustom in zavpil: "Alo, dekleta, odprite okenca, da vas zazibamo v spanje!" Ko se je poglel razigrani fantovski smeh, je Vid dvignil svoj glas in ga mehko raztegnil: "Lepa si pomlad zelena, vsa si bujno razcvetena..." Mirno, ubrano je pritegnila velika fantovska gruča — in pesem je plaval skozi vas kakor na perutih, razlegala se v tiho noč kakor sladka sanja. Mlada srca prekipajo, na dekliških oknih drhtijo rože, v kamrah vzdihujejo dekleta, nekatere ihtijo, morda od sreče, morda od bridkosti... Ne, tako ubrane pesmi še ni bilo na Kresinju, nikoli še tako veselih fantov! Celo Anžon jih posluša, pozablja na svojo jezo, Zupana Juršaja je minila tegoba, a Poljanec si domišlja, da pojejo njemu, Poljancu, bodočemu županu. Da, v nedeljo jim bo dal za vino.

Le kdo tako lepo poje, kdo se tako razposajeno smeje? Noči so temotne, čeprav so mesečne, fantov ni videti. Zato jih pa v nedeljo vidijo Kresinjeci in Kresinjske pred cerkvijo. Glejte jih, tu je tisti fantovski pušelj, ki sladi Kresinjem spanje in življenje. Tu je zbran kresinjski cvet, ves razigran. Poljanec Vid je sredi med njimi, nasmejan in zal. Ah, kako drhtijo! Nele mlade, tudi stare se z dopadanjem ozirajo na veselo gručo. Matere in očetje so ponosni na svoje sinove, ponosni na to, da je njihov v Vidovi družbi.

Tudi Poljanec je ponosen. Ne le na sina, temveč bolj nase. Čuti, da Vid med ljudmi nekaj pomeni, in prav ta sinov ugled utegne priti Poljancu v hasek. Kadar pride na vrsto vprašaje novega župana, preklicano bodo morali ljudje premisliti, komu naj se zamerijo: Juršaju ali Poljancu. Če bi se že hoteli Poljancu, ali Poljančevi hiši se ne bodo smeli, Vidu se ne bodo marali zameriti. Kajti Vid pomeni na Kresinju vse: skrb, delo in veselje.

Kresinjski župnik je oznanil s prižnice, da bo za Veliko Gospojnico na Sinji gori slovesna služba božja. Povabil je vernike, naj poromajo na božjo pot v velikem številu.

Niti na misel ni prišlo nikomur, da bi se mikavnemu vabilu odtegoval. Nasprotno, vse se je hotelo udeležiti romanja, staro in mlado. Na srečo ni bilo toliko konj na Kresinju, da bi toliko ljudstva speljali tako daleč, peš je pa predaleč. Pač, peš bodo šli samo tisti, ki jih težijo težki gredi. Dan prej bodo morali z doma, ker težko hodijo s takim bremenom.

Vse tiste hiše, ki premorejo konje, so zapregle romarske vozove — in šlo je tja čez kresinjske poljane, da se je kar kadilo. Od Poljančeve hiše so šli domala vsi na božjo pot. Mati Poljanca se je bila zaobljubila, starega je prisilila, da je šel opravljati pokoro za stare grehe, Marjetka je komaj čakala, prav ta-

ko Vid, Manica, Jožej; doma sta ostali le dekla in Lenčica, a Jerinač je bil za vonika. Bilo jih je poln voz, kajti prisedli so tudi Grahkovi in Jakopinovi.

Pod Sinjo goro so stopili z voz in se razvrstili v procesijo. Pričeli so glasno moliti in peti ter se spenjati na goro. Od vseh strani so prihajale procesije romarjev — in na gori se je nabralo nezansko sveta. Res je, da je bil glavni namen vseh teh množic, opraviti pokoro ter se priporočiti preljudi sinjgorski Gospe za srečo, zdravje in ljuborast. Mimo tega je bilo še mnogo prikritih želja, ki naj bodo razodete med štirimi očmi ljubi Gospe sinjgorski. Skratka: romarska množica se je vrgla na kolena ter se pomikala okoli cerkve noter pred milostno Mater, ki deli toliko milosti vsem, ki se k nji zatekajo.

Po prvem navalu molitve in priprošnje, ki naj velja kot pozdrav milostni Materi, so se množice nekoliko oddahnile in se razšle okrog cerkve.

Vid uzre Strajharjeve z Vrhovlja — in brž jim ponudi roko. Medtem ko ga Strajhar in Strajharica z veseljem pozdravita, se pa Katrica kar nekam izmika, razburjena od presenečenja. Na srečo je prišel še Poljanec zraven in se hitro spustil s Strajharjem v pogovor. Pristopi še Poljanca in mož ji predstavi znanca: "Vidiš, to so Strajharjevi z Vrhovlja."

Ona: "Aha, tvoji sorodniki! Oprostite, vas še nisem poznala. Naš Vid je bil pri vas, ne?"

"Ja, ja, vaš Vid. Ej, kakšen dečko je že! Danes bi moral priti k nam, hehe, to bi bilo nekaj!"

"Mislite za zeta?" se pošali Poljanca. "Kajpa za zeta, za zeta!" se smeje Strajharica. Vid se medtem zagleda v Katrico: "Nu, Katrica, vsaj roko mi daj, čemu se tako izmikaš? Kaj me nič več ne poznaš?" Katrica, drhteča od razburjenja, mu ponudi roko: "Kmalu bi te ne poznala več," reče in se posili nasmehe.

"Katica! Joj, kako si zrasla! Si morda že nevesta?" Ona ga samo očitajoče pogleda. On razume ta očitek in jo nadalje vpraša: "Katica, se me še kaj spominjaš? Ali si pozabila name?"

Katrici pri tej priči zaleskečejo solze v oči. Globoko vzdihne in reče: "Nisem pozabila, ti si pozabil name. Kaj hočem, če te tako dolgo ni in nobenega glasu ne daš."

Vid je sklonil glavo in z grénkobo v srcu pomislil: da, vsa ta leta ji ni dal glasu, niti znamenja. V začetku ji je poslal od vajakov nekaj pozdravov kot Julki, pozneje nikoli več. Da, Katrica se mu smili; koliko je morala reva pretrpeti. Sicer pa kaj more Vid za to, Katici vendar ni bil nikoli nič obljubil, kakor nobeni drugi ne.

Medtem pride Marjetka k Vidu in reče: "Ah, tu si, Vid, pov-

sed te iščem." Katrica ostrmi in se zagleda v Marjetko, misleč, da je ta Vidova izvoljenka. Zaradi tega je Katrica še bolj žalostna.

Toda Vid povabi sestro: "No, le pridi bliže, Marjetka! Vidiš, to je Strajharjeva Katrica z Vrhovlja."

Marjetka: "Ah, ta je Strajharjeva Katrica!" Z dopadanjem jo gleda in ji ponudi roko. Katrica se po sili nasmehe in posili oči.

Vid Katrici: "Katica, glej, to je moja sestra Marjetka."

Iz urada Slov. N. Doma
6409 St. Clair Ave.

Direktorij Slov. N. Doma na St. Clair Ave. sklicuje glavno letno zborovanje vseh zastopnikov društva in posameznih članov lastnikov certifikatov Slov. N. Doma, katero zborovanje se vrši v četrtek 13. januarja 1949 v avditoriju SND, pričetek ob 8 uri zvečer.

Kot vsako leto, bo tudi na tem zborovanju podano poročilo direktorija o delovanju in poslovanju Slov. N. Doma.

DIREKTORIJS S. N. DOMA.

Naj vam mi zavarujemo vašo hišo, pohištvo, avto ali trgovino. Točna posluga.

THE UNION INSURANCE AGENCY

3496 E. 93 St.
(North American Bank Bldg.)
Tel. MAin 3786

OBLAK MOVER

Naša specielnost je prevažati klavirje in ledenice. Delo garantirano in točna postrežba. Obrnite se z vsem zaupanjem do vašega starega znanca

JOHN OBLAK

1146 E. 61. St.

HE 2730

Baragove Knjige za leto 1949
so izšle!

Knjige so sledeče:

1. "BARAGOVA PRATIKA" za leto 1949
2. Knjiga: "S POTOV ŽIVLJENJA SLOVENSKEGA NARODA"

Obe knjigi skupaj staneta—\$1.50

Vsebina obeh knjig je bila navedena v dnevnikih in tednikih. Zelo zanimivi knjigi sta obe. V kratkočasje, pouk in v razvedrilo vam bosta. Tiskanih je le omejeno število. Hitite z naročilom, da ne boste pozni. Naročnino za knjige je poslati v Money orderu, ali bančnem čeku na:

BARAGOVA PRATIKA

1857 W. 21st Place

Chicago 8, Illinois

G. WHISKERS

Kadar potrebujete plumberja!

Čenjenemu občinstvu naznanjamo, da smo se preselili iz Waterloo Rd. in 156. cesti v svoje lastno poslopje na

23621 Lakeland Blvd.—RE 6913

Kadar potrebujete plumberja za grelno napravo, cevi, plinske furneze in burnerje, če se vam zamaši odvodni kanal, pokličite nas. Naše delo je garantirano, postrežba točna.

AL ULLE

Vsak čas lahko pokličete na dom: RE 4264

1880

1948

NAZNANILO IN ZAHVALA

V globoki žalosti in potrtega srca naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancom, žalostno vest, da je nemila smrt vzel iz naše srede našega dragega soprog, očeta in starega očeta

Mihaila Romich

ki je preminul dne 4. decembra 1948 v starosti 68 let; rojen je bil na Stajerskem.

Pogreb se je vršil dne 7. decembra iz Svetkovega pogrebnege zavoda v cerkev sv. Kristine in po opravljeni sveti maši zadušnici je bil položen k večnemu počitku na pokopališče sv. Pavla.

Tem potom se želimo prav priručno zahvaliti Rev. Bombachu za opravljeno pogrebno sveto mašo in druge cerkvene obrede, kakor tudi za molitve v pogrebni kapeli.

Prisrčna zahvala vsem, ki so pokojnemu v zadnji pozdrav okrasili krsto s tako krasnimi vencami. Enako lepa hvala vsem, ki so darovali za sv. mašo, da se bodo brale za mir in blag pokoj njegove duše.

Najlepša hvala vsem, ki so prišli pokojnega kropiti in se posloviti od njega, ko je ležal na mrtvaškem odru. Lepa hvala vsem ki so se udeležili svete maše in pogreba, ter ga tako spremlili na njegovi zadnji zemeljski poti do groba. Lepa hvala članom društva sv. Lovrenca št. 63 KSKJ, ki so se udeležili pogreba, še posebna hvala pa nosilcem krste.

Naša najlepša hvala naj bo izrečena članom društva Najsvetejšega Imena od fare sv. Kristine za njih skupne molitve, v pogrebni kapeli in v cerkvi in ker so se tako častno poslovili od pokojnega.

Lepa hvala sosedom, ki so nam na en ali drug način kaj pomagali in nam bili ob strani v teh žalostnih dneh.

Lepa hvala vsem, ki so dali svoje avtomobile pri pogrebu brezplačno.

Lepa hvala vsem, ki so ga obiskovali v njegovi bolezni, na domu in v bolnišnici.

Najlepša hvala Mary A. Svetek za vso njeno pomoč in postrežbo, ter tako lepo urejeni pogreb.

Ti pa, predragi naš nepozabni soprog in oče, počivaj mirno v hladnem grobu, duša pa naj plačilo večno uživa.

Zalujoci ostali:

MARY ROMICH, soproga
LUDWIG A., EDWARD J. SHALLY, s'nova
MARIE poroč. KUHTA, hči
JOHN KUHTA, zet
MARGARET SHALLY, sinaha
MICHAEL SHALLY, vnuk

Cleveland, Ohio, 10. januarja 1949.

V BLAG SPOMIN
PRVE OBLETNICE SMRTI NAŠEGA
PRELJUBLJENEGA IN NIKDAR
POZABNEGA OČETA

George Rakar

ki je zaspal v Gospodu
dne 9. januarja 1948

Eno leto Vas že zemlja krije,
od žalosti nam krvavi srce,
odkar Vas oče ni med nami,
ker zemlja črna krije Vas.

Sladko spite v tihem grobu,
večna luč naj sveti Vam,
dokler k novemu življenju
Jezus vse pokliče nas.

Vaši vedno

ZALUJOČI OTROCI

Cleveland, O., 10. jan. 1949.

V BLAG SPOMIN
22. OBLETNICE SMRTI NAŠEGA
LJUBLJENEGA IN NIKDAR
POZABNEGA SOPROGA IN
SKRBNEGA OČETA

Joseph Makše

ki je za vedno v Bogu zaspal
10. januarja 1927
Dragi soprog in ljubljani oče,
22 let že počivaš v grobu,
prebriška je žalost polnila srce,
ko smo za vedno izgubili Te.
Za vse trpljenje tu na zemlji,
naj večni Bog Ti plačilo da.

Zalujoci ostali:
JULIJA MAKŠE, soproga
in OTROCI
Cleveland, O., 10. jan. 1949.